

Vilniaus miesto savivaldybės Merui

Vilniaus miesto savivaldybės Tarybai

Vilniaus miesto savivaldybės Administracijos direktorei

Vilniaus miesto savivaldybės socialinių reikalų komitetui

Vilniaus miesto savivaldybės socialinių paslaugų skyriui

Vilniaus miesto savivaldybės infrastruktūros skyriui

Vilniaus miesto savivaldybės kultūros skyriui

Vilniaus miesto savivaldybės socialinių išmokų skyriui

REZOLIUCIJA DĖL ŽMONIŲ SU NEGALIA INTEGRACIJOS VILNIAUS MIESTE

VJOSAS Asamblėja

2022 m. lapkričio 19 d.

Vilnius

Vilniaus jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritas stalas“ (toliau – VJOSAS), vienijanti ir atstovaujanti 19 Vilniaus mieste veikiančių jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų, kviečia atkreipti dėmesį į tobulintiną žmonių su specialiaisiais poreikiais padėtį Vilniaus miesto savivaldybėje.

Vilniaus jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritas stalas“, remdamasi Žmogaus teisių stebėjimo instituto 2021 m. žmonių su negalia socialinės integracijos veiklos rezultatų bei Jungtinių Tautų Organizacijos Neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos fakultatyvaus protokolo įgyvendinimo 2020 m. stebėsenos ataskaita¹;

primindama Jungtinių Tautų, 2006 m. pateiktą ir 2007 m. kovo 30 d. pasirašytą Lietuvos Neįgaliųjų teisių konvenciją², kurioje įtvirtinamos visos žmonių su specialiaisiais poreikiais teisės ir laisvės;

---

¹ Žmogaus teisių stebėjimo institutas (2021). *Jungtinių Tautų Organizacijos Neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos fakultatyvaus protokolo įgyvendinimo 2020 m. stebėsenos ataskaita*. <https://www.ndt.lt/wp-content/uploads/ZTSI-Stebeosenos-Ataskaita-9.pdf>

² Jungtinės Tautos (2006). *Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencija*. <https://e-secimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.335882>

atsižvelgdama į:

- Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatų nepaisymą ir nepakankamą žmonių su specialiaisiais poreikiais integraciją Vilniaus mieste, kur ne daugiau kaip 16,2% gyventojų su specialiaisiais poreikiais, pagal 2021 m. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) neįgalumo statistikos ir dinamikos duomenis³, yra prižiūrimi, turi galimybių gauti jų išlaidų kompensacijas ar galimybes įsidarbinti;
- žmonių su specialiaisiais poreikiais ekonominę padėtį, kuri prastina Lietuvos įvaizdį visoje Europoje. Lietuva 2020 m. užėmė ketvirtąją vietą pagal neįgaliųjų skurdo ir socialinės atskirties rizikos tikimybę⁴, o 2019 m. 31,3% žmonių su specialiaisiais poreikiais Lietuvoje patyrė skurdą⁵;
- žmonių su specialiaisiais poreikiais mobilumo trūkumą, kuris trukdo ne tik atlikti kasdienes darbus, bet ir atima galimybę pilnavertiškai įsitraukti į visuomeninį gyvenimą ar darbo rinką. Geras pavyzdys integracijos trūkumui Vilniuje – įsigyjamų žmonėms su specialiaisiais poreikiais pritaikytų automobilių kiekis. Pagal Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos suteikiamą informaciją,⁶ 2016-2018 m. tarpe buvo įsigyta 60 automobilių, skirtų žmonių su specialiaisiais poreikiais pavežėjimui (po 20 kasmet).
- žmonių su specialiaisiais poreikiais socialinės būklės vertinimo duomenų trūkumą, kuris neleidžia pilnavertiškai pagrįsti žmonių su specialiaisiais poreikiais įtraukos į socialinį Vilniaus gyvenimą kokybės vertinimo. Pagal Aukščiausiosios audito institucijos 2020 m. Asmenų su negalia socialinės integracijos valstybinio audito ataskaitą (toliau – Ataskaita)⁷, pabrėžiamas Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos⁸ principų nesilaikymas ir žmonių su specialiaisiais poreikiais socialinės būsenos stebėsenos stoka;

---

³ LSDAM (2021). *Neįgalumo statistika ir dinamika* <https://soemin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/neigaliuju-socialine-integracija/statistika-2>

⁴ EUROSTAT (2021). *Žmonėms su negalia kyla didesnė rizika patirti skurdą.* <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/cdn-20211203-1>

⁵ Ten pat.

⁶ Neįgaliųjų reikalų departamentas. *Neįgaliesiems pritaikyti automobiliai.* <https://www.ndt.lt/neigaliesiems-pritaikyti-automobiliai/>

⁷ Aukščiausioji audito institucija (2020). *Asmenų su negalia socialinės integracijos valstybinio audito ataskaita.* <https://www.lrs.lt/sip/getfile?guid=3ac6e696-9a98-4e82-af09-0f0d4fd0adfd>

⁸ Jungtinės Tautos (2006). *Jungtinių tautų Neįgaliųjų teisių konvencija.* <https://e-sembles.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.335882>

- Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos⁹ 31 straipsnio 2 punkto prastą įgalinimą ir nesilaikymą, kurio pasekoje yra nepakankamai atsižvelgiama į institucijų atliktus tyrimus apie žmonių su specialiaisiais poreikiais integraciją į visuomenę, darbo rinką ar švietimo sistemą. Pagal Ataskaitą, žmonių su specialiaisiais poreikiais darbo rinkoje, kurioje 2018 m. jų buvo tik 29,4%, 2019 m. sumažėjo iki 28,9%. Nors kritimas nedidelis, jis simbolizuoja prastą žmonių su specialiaisiais poreikiais integraciją į valstybės darbo rinką ir mažėjančias prisitaikymo prie tokio gyvenimo būdo galimybes, kurios gali lemti didesnę skurdą šioje socialinėje grupėje. Įtraukties į švietimą stoką gerai atspindi Lietuvos bendrojo ugdymo statistika iki COVID-19 pandemijos. 2016-2017 m.¹⁰ ir 2017-2018 m.¹¹ duomenimis žmonių su specialiaisiais poreikiais integraciją į bendrąjį ugdymą yra nuvilianti, nes pagal tų metų statistiką integracijos procentas nepasikeitė – 50%, kas rodo stiprų Jungtinių Tautų konvencijos 31 straipsnio 2 punkto nepaisymą. Socialinės integracijos duomenų trūkumas – didelė problema Vilniuje ir visoje šalyje. Pagal Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos¹² 31 straipsnio 3 punktą statistinių duomenų skleidimas ir prieinamumas yra šalies, pasirašiusios dokumentą, atsakomybė. Šių duomenų neturėjimas ar paprasta skaidos stoka yra tiesioginis nusižengimas ir didelis sunkumas norint išanalizuoti žmonių su specialiaisiais poreikiais stovį visuomenėje suprasti esamas problemas ir prisidėti prie jų sprendimo.

Skatiname Vilniaus miesto savivaldybę:

- Skatinti naujų darbo vietų, pritaikytų asmenims su specialiaisiais poreikiais, kūrimą, ir taip įgalinti jų įtraukimą į atvirą darbo rinką;
- Parengti strategiją žmonių su specialiaisiais poreikiais mobilumo užtikrinimui Vilniaus mieste;

---

⁹ Ten pat.

¹⁰ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2017). *Lietuvos švietimas skaičiais. Bendrasis ugdymas*. https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Teises_aktai/Statistika/Archyvas/Lietuvos%20%C5%A1vietimas%20skai%C4%8Ddais%202017_%20Bendrasis%20ugdymas.pdf

¹¹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2018). *Lietuvos švietimas skaičiais. Bendrasis ugdymas*. https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Teises_aktai/Statistika/Archyvas/Lietuvos%20%C5%A1vietimas%20skai%C4%8Ddais%202018_%20Bendrasis%20ugdymas.pdf

¹² Ten pat.

- Vystyti bendradarbiavimą su valstybinėmis institucijomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis, siekiant kurti reikšmingą ir veiksmingą neįgaliųjų integracijos strategiją ir jos įgyvendinimą;
- Užtikrinti viešųjų erdvių (švietimo ir ugdymo įstaigų, sveikatos priežiūros įstaigų, bibliotekų, paštų, parkų, ir t.t.) pritaikymą žmonėms su specialiaisiais poreikiais;
- Esant poreikiui užtikrinti, kad savivaldybės organizuotos veiklos, iniciatyvos ir renginiai būtų pritaikyti žmonėms su specialiaisiais poreikiais; kad juose būtų taikomas vertimas į gestų kalbą bei būtų galimybė susisiekti žmonėms su neįgaliojo vėžimėliu;
- Plėsti socialines paslaugas teikiančių institucijų tinklą Vilniaus mieste; siekti, kad jos aptarnautų kuo daugiau žmonių su specialiaisiais poreikiais bendruomenės narių; užtikrinti asistavimo paslaugas, jų plėtrą bei sąlygų savanoriams asistentams gerinimą; efektyvią komunikaciją apie teikiamas paslaugas;
- Skatinti ir finansuoti socialines kampanijas, skirtas ugdyti sąmoningumui apie žmonių su specialiaisiais poreikiais patiriamas problemas;
- Savivaldybės iniciatyvose ir dokumentuose naudoti pagarbią kalbą žmonių su specialiaisiais poreikiais atžvilgiu; nevertoti *invalidumo ir neįgalumo* sąvokų, pabrėžiančių su negalia susijusias stigmas, keisti ją *individualiųjų, specialiųjų poreikių, žmonių su negalia* sąvokomis;
- Užtikrinti finansavimą viešosioms įstaigoms, nevyriausybinėms organizacijoms bei socialinėms įmonėms, padedančioms žmonėms su specialiaisiais poreikiais;
- Finansuoti tyrimų žmonių su specialiaisiais poreikiais socialinės būklės bei integracijos temomis atlikimą; užtikrinti tinkamą reprezentatyvumą;
- Užtikrinti poreikį atitinkantį finansavimą automobilių, skirtų asmenų su specialiaisiais poreikiais pavežėjimui, savivaldybei pavaldžiose įstaigose, įsigijimui;
- Atsižvelgti į statistiką, susijusią su žmonių su specialiaisiais poreikiais švietimu, ir sistemingai gerinti situaciją;

VJOSAS Pirmininkas

Šarūnas Grigonis